

Státní závěrečná zkouška z bakalářského studijního programu **ŽURNALISTIKA**

Bakalářská SZZk sestává z:

A. obhajoby bakalářské diplomové práce* a

B. ústní zkoušky, která má čtyři části:

1. Základy komunikačních a mediálních studií

(témata jsou pokryta především kursy *Úvod do studia médií*, *Úvod do studia komunikace*, *Sociální komunikace*, *Teorie mediální komunikace 1 a 2*)

2. Teoretické rámce žurnalistiky

(témata jsou pokryta především kursy *Zpravodajství a publicistika 1a 2*, *Stylistika pro žurnalisty*, *Etika v žurnalistice*, *Vybrané kapitoly z dějin žurnalistiky a Média a právo*)

3. Žurnalistická specializace

(dle volby studenta: žurnalistika *politická/ekonomická/kulturní/sportovní/ vědecká/zdravotně-sociální* – výběr podle absolvovaných disciplín)

4. Žurnalistická profese

(dle volby studenta: žurnalistika *televizní/rozhlasová/fotografická/tištěná/ online/DTP* – výběr podle absolvovaných disciplín)

ad A) SZZk začíná veřejnou obhajobou diplomové práce.* Aby student mohl přistoupit k druhé části zkoušky z oboru Žurnalistika (B), musí nejprve obhájit předloženou diplomovou práci.

Průběh obhajoby:

- 1) Student představí svoji práci, její předmět, metodiku a klíčová zjištění (v rozsahu cca 5–7 minut).
- 2) Student reaguje na posudky, připomínky a dotazy v nich uvedené.
- 3) Diskuse (student reaguje na otázky členů komise a přítomných).
- 4) Porada komise o zhodnocení práce (za nepřítomnosti studenta a veřejnosti).
- 5) Zveřejnění hodnocení práce.

Celková délka obhajoby je cca 20 minut.

Obhajoba diplomové práce je veřejná (kromě části 4).

* Je-li diplomatem oboru Žurnalistika.

ad B) K ústní zkoušce student přistupuje až poté, co obhájil svou diplomovou práci.*

SZZk z částí **1.** a **2.** probíhá formou **ústního zkoušení** na základě níže uvedených okruhů. Student si vylosuje dvě otázky ze zveřejněných okruhů vycházející. Student nejprve samostatně hovoří o tematice dané vylosovaným okruhem, poté komise pokládá doplňující otázky. Důraz je kladen na samostatnou prezentaci dosaženého vědění.

K této části zkoušky je student povinen **předložit seznam odborné literatury**, kterou v průběhu studia nastudoval a z níž se na SZZk připravoval (literatura uvedená na seznamu může být využita při specifikaci vylosovaných otázek; k seznamu může být rovněž přihlédnuto při pokládání doplňujících otázek, které se mohou týkat v seznamu uvedených položek).

Seznam literatury by měl obsahovat nejméně 30 relevantních položek, mezi něž se nezahrnují texty učebnicového typu. V seznamu by měla být uvedena minimálně polovina titulů, které byly v předmětech typu A (viz seznam výše) deklarovány jako povinná literatura. Uvedení titulu v seznamu literatury je chápáno jako čestné prohlášení, že student daný titul prostudoval a je kompetentní referovat o jeho obsahu u zkoušky.¹

Každá ze zkoušek trvá 10 minut a je hodnocena samostatnou známkou.

SZZk z části **3.** probíhá formou samostatné **strukturované** prezentace znalosti oblasti, kterou si student zvolil a na níž se v průběhu studia specializoval.

SZZk z části **4.** probíhá formou strukturované **obhajoby samostatného projektu**. V prezentaci vychází student ze záměru projektu, dokládáném ukázkami z jeho realizace.

K této části zkoušky je student povinen **předložit reprezentativní portfolio** praktických výstupů, které v průběhu studia realizoval (u audio a audiovizuálních materiálů formou odkazu).

Každá ze zkoušek trvá 10 minut a je hodnocena samostatnou známkou.

Celková délka ústní zkoušky je cca 40 minut.

¹ V případě, že je v seznamu literatury uvedena celá kniha, předpokládá se znalosti celé knihy (pokud nebyla nastudována celá kniha, ale jen kapitola/studie, je třeba tuto skutečnost uvést).

I. ZÁKLADY KOMUNIKAČNÍCH A MEDIÁLNÍCH STUDIÍ

1. **Periodizace vývoje lidské komunikace** (McLuhanovo členění; DeFleurovo členění; periodizace vývoje komunikace a/vs. dějiny médií)
2. **Studium médií** (vymezení pojmu médium/média, co lze studovat: média jako instituce a organizace; mediální obsahy, médium, mediální účinky a mediální publikum).
3. **Základní pojmy studia komunikace** (sociální komunikace a/vs. sociální interakce; typologie sociálních interakcí dle Thomsona; základní funkce sociální komunikace).
4. **Základní složky komunikačního procesu** (podavatel, příjemce, sdělení, komunikační kód, komunikační médium, komunikační kanál; zpětná vazba; komunikační kompetence).
5. **Typologie mezilidské komunikace** (typologie podle prostředí a role; roviny sociální organizace komunikace; typy lidské kolektivity: masa, skupina, dav, veřejnost a publikum).
6. **Neverbální komunikace v širším a užším slova smyslu** (vybrané oblasti; role neverbální komunikace a v médiích; Mehrabianův mýtus o neverbální komunikaci).
7. **Teorie sociální komunikace I** (sociální prostředí a struktura komunikační události; sociální a kulturní normy a jejich role v komunikace).
8. **Teorie sociální komunikace II** (schéma komunikační výměny: komunikační záměr /intence/, motivace; proces přijímání a dekodování sdělení od podavatele k příjemci; základní dimenze komunikace: personální, sociální a kulturní).
9. **Obecné modely komunikace I** (vymezení modelu a jeho funkce; přenosové vs. kulturní modely komunikace /Fiske/: základní charakteristiky a rozdíly; přínos modelů pro zkoumání sociální komunikace).
10. **Obecné modely komunikace II** (přenosový, příjmový a rituálový model /McQuail/: základní charakteristiky a rozdíly; přínos modelů pro zkoumání sociální komunikace).
11. **Mediální studia jako obor** (historické ustavování oboru, interdisciplinarita; vztah k žurnalistice)
12. **Multiparadigmatičnost mediálních studií** (přehled paradigmat a jejich základní charakteristiky vztahené k médiím; dominantní a alternativní paradigma v mediálních studiích).
13. **Školy mediálních studií** (Torontská škola, Frankfurtská škola, Birminghamská škola – východiska, základní koncepty, metody, představitelé, vzájemné srovnání).
14. **Mediální instituce a organizace** (média v systému společnosti; politická ekonomie a koncentrace vlastnictví; vlivy na mediální organizace a vnitřní procesy).
15. **Mediální obsahy** (klíčové teorie a koncepty; vliv média /organizace, technologie/ na podobu obsahu; prvky obsahů /žánr, formát, narativ, stereotypizace/; možnosti výzkumu obsahů).
16. **Mediální technologie** (zásadní milníky vývoje mediálních technologií; technologický determinismus).
17. **Nová média a jejich důsledky** (charakteristiky nových médií; „novomediální“ teorie společnosti; teoretikové zabývající se novými médii a důsledky jejich užívání).
18. **Mediální publika** (vymezení pojmu mediální publikum: od masy k publiku, od publika k publikům; současné teorie publik; kulturní škola).
19. **Mediální účinky** (periodizace představ o účincích médií; typologie účinků; výzkum účinků).
20. **Výzkum médií** (explorativní, deskriptivní a explanativní design; kvantitativní a kvalitativní přístup a techniky).

II. TEORETICKÉ RÁMCE ŽURNALISTIKY

- 1. Předpoklady vzniku a rozvoje žurnalistiky** (ekonomické, politické, technické, kulturní; vývoj tištěných médií ve světě i na našem území do konce 19. století)
- 2. Vývoj médií ve světě i na našem území v první půli 20. století**
- 3. Vznik a vývoj agenturního zpravodajství ve světě i na našem území**
- 4. Vznik a vývoj elektronických médií ve světě a na našem území**
- 5. Vývoj cenzury od počátků do současnosti ve světě i na našem území**
- 6. Současná žurnalistika** (typy médií podle vlastnictví, způsoby financování, inzerce a reklama v médiích; mediální marketing; monopolizace, vlastnická koncentrace; globalizace)
- 7. Seriózní a bulvární média** (bulvarizace seriózních médií a její projevy; žurnalistika a zábava; bulvární média v ČR)
- 8. Tištěná média** (základní charakteristika; noviny, časopisy, periodicita; grafická podoba a souvislosti s obsahem, typografie a technologie výroby; všeobecný, stavovský, odborný a zájmový tisk; distribuce)
- 9. Rozhlas** (základní funkce, duální systém, srovnání s jinými typy médií, duální systém, způsoby financování, poslechovost a její měření, regulace, digitalizace vysílání, hlavní rozhlasové stanice)
- 10. Televize** (základní funkce, srovnání s jinými typy médií; duální systém, způsoby financování, sledovanost a její měření, regulace, digitalizace vysílání, hlavní televizní stanice)
- 11. Online média** (specifika internetové žurnalistiky, srovnání s tradičními elektronickými médii a tiskem; interaktivita; etické aspekty, hlavní zpravodajské servery)
- 12. Žurnalistické informace** (informace původní, informace zprostředkované; aktivní a pasivní informace; veřejné mínění jako zdroj informací; elity jako zdroj žurnalistických informací; způsoby verifikace informací, způsoby získávání informací investigativní činností)
- 13. Tiskové (zpravodajské) agentury** (definice, obecná charakteristika tiskové agentury; tisková agentura podle konvence OSN a podle definice UNESCO; technické aspekty rozvoje, základní úkoly; základní typy tiskových /zpravodajských/ agentur; obsahové zaměření agentur; formy vlastnictví agentur; produkce agenturních informací podle formy a podle obsahu; odběratelé agenturních produktů; požadavky na kvalitu a obsah agenturních informací; významné současné zpravodajské agentury, ČTK)
- 14. Etické rámce novinářské profese I** (žurnalistická etika v kontextu mediální etiky/etiky médií; legislativní regulace a/vs. seberegulace; specifika seriózní a bulvární žurnalistiky ve vztahu k etice a /sebe/regulaci; deontologie novinářské profese).
- 15. Etické rámce novinářské profese II** (společenská zodpovědnost a samoregulace médií; trojí étos euro-americké politické tradice: konzervativní – liberální – socialistický; pluralismus a totalitarismus; tradiční etické domény; etická paradigma: egoismus, utilitarismus, etika morálního práva, etika cti; etické vs. morální).
- 16. Etické principy a normy v žurnalistice** (problematika etických kodexů; příklady a komparace etických kodexů domácích médií; nadnárodní kodexy; axiologie: hodnoty žurnalistiky a osobnostní hodnoty žurnalisty; žurnalistická praxe a kolize s etickými principy/pravidly, hlavní oblasti seberegulace a jejich porušení).
- 17. Média z hlediska práva, regulace přístupu k médiím** (prameny právní úpravy činnosti jednotlivých druhů médií; právní definice periodického tisku, rozhlasového a televizního vysílání – pozitivní i negativní definice; vydavatel periodického tisku, provozovatel rozhlasového/ televizního vysílání; média veřejné služby – prameny právní úpravy, odlišení od soukromých sdělovacích prostředků; vznik oprávnění vydávat periodický tisk/provozovat

rozhlasové a televizní vysílání; způsoby vzniku oprávnění podle druhu vysílání: analogové, digitální; původní, převzaté)

18. **Svoboda projevu a právo na informace; ochrana osobnostních práv v souvislosti se sdělením uveřejněným v médiích** (mezinárodní a ústavněprávní prameny svobody projevu a práva na informace; prováděcí zákony; ochrana zdroje a obsahu informací – zákonná úprava institutu, jeho účel a podstata, ústavněprávní souvislosti; objektivita a vyváženost rozhlasového a televizního vysílání jako omezení svobody projevu – zákonné požadavky na objektivitu a vyváženost; právo na odpověď – prameny právní úpravy, podmínky uplatnění práva na odpověď, výjimky; právo na dodatečné sdělení – prameny právní úpravy, podmínky uplatnění práva na dodatečné sdělení, výjimky; žaloba na ochranu osobnosti – prameny právní úpravy)
19. **Komunikace, verbální kompetence, jazykové normy, funkční stylistika** (struktury kompetencí a odpovídajících norem; různá chápání problematiky jazykové normy, kodifikace; úzus, diskurs; vliv normy, úzu, diskursu na výběr jazykových prostředků; struktury jazykových funkcí; stylistická terminologie a systematika, terminologie a systematika teorie komunikace; styly, jejich průniky – se zvláštním zřetelem na oblast publicistickou; problematika teorie funkčně-komunikačního přístupu k jazyku)
20. **Schematizace a aktualizace v komunikátech funkčního stylu publicistického** (vysvětlení pojmů schematizace, modelovost, aktualizace, aktivizace, dynamizace, jejich doložení na příkladech prostředků všech jazykových rovin – aplikace v rámci publicistického funkčního stylu; důvody schematizace, aktualizace; pozitiva, potenciální rizika, negativa; schematizace a aktivizace na úrovni textů a komplexních sdělení kombinujících prvky textové a netextové)
21. **Komunikační rámec publicistické oblasti** (produkční limity – obecné faktory ovlivňující výslednou podobu komunikátů /vycházející z obecného komunikačního rámce; vč. srovnání s tzv. slohotvornými činiteli/ a faktory specifické; vliv na výběr a uspořádání výrazových prostředků všech rovin jazyka)
22. **Zpravodajství** (chápání dílčí stylové oblasti v tradiční stylistice; kontext komunikačního rámce; existence/neexistence tzv. zpravodajské normy, dopady různého vnímání zpravodajství v současných médiích na volbu výrazových prostředků všech rovin jazyka – přidržení se/nepřidržení se tzv. zásad informační kvality, standardů objektivizace sdělení)
23. **Publicistika v užším smyslu slova** (členění oblasti, jazyková podoba komunikátů – faktory formující výslednou podobu komunikátů /užívání výrazových prostředků všech rovin jazyka – vnitřní lingvistiky, roviny textové, problematika přesvědčování, rétorické prostředky.../; kontext komunikačního rámce; textové vzorce, žánrově nezačlenitelné texty, textové komplexy; kompozice textů /tematicko-obsahová rovina, koherence, koheze, členění textů/)
24. **Dílčí oblast beletrizující vs. syžetová** (přítomnost estetické funkce, srovnání s dílčí oblastí publicistickou v užším smyslu z pohledu pragmatického faktoru; literárnost/neliterárnost; problematika syžetu; vnitřní členění – fabulový a bezfabulový segment vs. komunikáty informačně popisné a výpravně hodnotící; textové vzorce jako prostředek naplnění komunikačního cíle; přítomnost primárních a sekundárních funkcí, jejich vzájemný vztah)

*Všechny uvedené podklady k přípravě k SZZk (část I. a II.) mají charakter **okruhů** – nejedná se o konkrétní otázky, které budou u SZZk položeny. Otázky budou studentovi kladeny zkoušejícími a student na ně musí být schopen reagovat na základě přípravy, a prokázat tak orientaci ve studovaném oboru.*

III. ŽURNALISTICKÁ SPECIALIZACE

Student **strukturovaně** prezentuje svou znalost dané oblasti žurnalistiky, kterou si zvolil a na níž se v průběhu studia specializoval.

Orientaci v dané oblasti by měl student prokázat zejm. znalostí následujících jejích charakteristik:

1. **Současná česká mediální krajina** (detailní znalost médií v rámci zvolené specializace, a to v oblasti elektronických, online a tištěných médií; zevrubný popis a kritické zhodnocení charakteru a zaměření daných médií).
2. **Vlastnictví médií** (detailní přehled v oblasti vlastnictví jednotlivých vydavatelských domů a konkrétních titulů /televizí, rádií, časopisů, webů.../, jež do portfolia daného vlastníka patřily/patří).
3. **Veřejnoprávní a soukromá média** (rozdíly v prezentaci témat příslušné specializace prezentována ve veřejnoprávních vs. v soukromých médiích; konkrétních příkladů /např. novinových článků, TV reportáží, rozhlasových zpráv atd./ a jejich srovnávací analýza).
4. **Online média** (představení, komparace a kritické zhodnocení rubrik, projektů a podcastů zaměřených na danou specializaci; nejnovější trendy v této oblasti).
5. **Rozhlas a TV** (představení, komparace a kritické zhodnocení nejdůležitějších formátů věnujících se oblastem korespondujících s danou specializací ve zpravodajství a v publicistice; komparace srovnatelných pořadů produkovaných různými rádií/televizemi; zhodnocení osobností zástupců různých profesí /moderátor, redaktor atd./ a konkrétních podob jejich novinářské produkce).
6. **Tištěné deníky a časopisy** (představení časopiseckých titulů tuzemské produkce v oblasti dané specializace; specializované rubriky v časopisech /např. společenských týdenících/ a jaké v denním tisku; komparace jejich koncepcí, autorů, zaměření; konkrétní mechanismy a práce v rámci různých profesí /šéfredaktor, editor, redaktor, píšící komentátor atd./).
7. **Personálie** (zevrubná znalost předních osobností dané specializace; komparace tvorby konkrétních novinářů na poli zpravodajství a publicistiky za pomoci konkrétních případů; historii dosavadních působišť novinářských osobností dané specializace a perfektní orientace v současném personálním složení příslušných redakcí).

IV. ŽURNALISTICKÁ PROFESE

Student během **strukturované obhajoby** prezentuje svůj závěrečný **samostatný projekt**, pouččně reflektuje technicko-řemeslné/profesní postupy, které při realizaci užil (způsob zpracování, volby jednotlivých řešení apod.), a to v rozsahu cca 5 minut.

Student také reaguje na posudek konzultanta, připomínky a dotazy v něm uvedené. Následně komise pokládá doplňující otázky.

Základní doporučená literatura (k částem I. a II.):

- BARTOŇ, M.: *Svoboda projevu a její meze v právu ČR*. Praha 2002
- BARTOŠEK, J.: *Zpravodajství a publicistika*. Olomouc 2001.
- BOYD, A.: *Zpravodajství v rozhlase a televizi. Příručka pro novináře*. Praha 1995.
- BURNS, L. S.: *Žurnalistika. Praktická příručka pro novináře*. Praha 2004.
- BURTON, G. – JIRÁK, J.: *Úvod do studia médií*. Brno 2001.
- ČULÍK, J. – PECINA, T.: *V hlavních zprávách: Televize*. Praha 2001.
- DeFLEUR, M. – BALLOVÁ, S. J.: *Teorie masové komunikace*. Praha 1996.
- FORET, M. – LAPČÍK, M. – ORSÁG, P. (eds.): *Mediální praxe. Základy žurnalistických profesí*. Olomouc 2008.
- HERCZEG, J.: *Meze svobody projevu*. Praha 2004.
- HLAVÁČKOVÁ, S.: *Agentúrna žurnalistika*. Bratislava 2001.
- HOLSINGER, E.: *Jak pracují multimedia*. Brno 1995.
- HORNÁK, P. – ŠEFČÁK, L.: *Etika reklamy – Novinářská etika*. Bratislava 1999.
- CHALOUPKOVÁ, H. – HOLÝ, J.: *Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání – komentář*. Praha 2004.
- CHALOUPKOVÁ, H.: *Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související – komentář*. Praha 2001.
- CHAPMAN, R. A. (ed.): *Etika ve veřejné službě pro nové tisíciletí*. Praha 2003.
- JELÍNEK, M., ŠVANDOVÁ, B. a kol. *Argumentace a umění komunikovat*. Brno 1999.
- JÍLEK, V.: *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty*. Olomouc 2005.
- JÍLEK, V.: *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. Olomouc 2009
- JIRÁK, J. – KÖPPOVÁ, B.: *Média a společnost*. Praha 2003.
- JIRÁK, J. – KÖPPOVÁ, B.: *Masová média*. Praha 2009.
- JIRÁK, J. – ŘÍCHOVÁ, B.: *Politická komunikace a média*. Praha 2000.
- KONČELÍK, J. – VEČEŘA, P. – ORSÁG, P.: *Dějiny českých médií 20. století*. Praha 2010.
- KUNCZIK, M.: *Základy masové komunikace*. Praha 1995.
- MALLETTE, M. F.: *Příručka pro novináře střední a východní Evropy*. Praha 1994.
- McNAIR, B.: *Sociologie žurnalistiky*. Praha 2004.
- McQUAIL, D.: *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha 2009.
- Média a moc*. Sborník. Praha 2000.
- Média a realita*. Sborníky FSS MU. Brno 2003, 2004.
- MUSIL J. *Elektronická média v informační společnosti*. Praha 2005.
- OSVALDOVÁ, B. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha 2002.
- OSVALDOVÁ, B. a kol. *Zpravodajství v médiích*. Praha 2001.
- POUPEROVÁ, O.: *Regulace médií*. Praha 2010.
- REIFOVÁ, I. a kol.: *Slovník mediální komunikace*. Praha 2004.
- ROZEHNAL, A.: *Mediální právo*. Plzeň 2004.
- RUSS-MOHL, S. – BAKIČOVÁ, H.: *Žurnalistika. Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*, Praha: Grada 2005.
- SOKOL, T.: *Tisk a právo*. Praha 2001.
- ŠMÍD, M.: *Stručný slovník elektronických médií*. Praha 1995.
- TRAMPOTA, T.: *Zpravodajství*. Praha 2006.
- TRAMPOTA, T.: *Metody výzkumu médií*. Praha 2010.
- TRUNEČKOVÁ, L.: *Tiskové agentury*. Praha 1997.
- VYBÍRAL, Z.: *Psychologie komunikace*. Praha 2005.

+ literatura v sylabech výše uvedených kursů